

Omaniku ootused aktsiaseltsile Eesti Varude Keskus

Sissejuhatus

Käesolevasse dokumenti on koondatud riigi kui AS-i Eesti Varude Keskus ainuaktsionäri põhilised ootused äriühingu tegevusele.

Aktsiaselts Eesti Varude Keskus näol on tegemist riigile olulise strateegilise äriühinguga, kes vastutab hädaolukorra lahendamiseks või selle ohu tõrjumiseks ning riigi varustuskindluse, riigi julgeoleku ja elanikkonna toimetuleku tagamiseks vajaliku tegevusvaru moodustamise ja haldamise eest.

Eesti Vabariik seab endale kuuluvatele äriühingutele neli peamist eesmärki:

- tegeleda valitud valdkonnas kasumliku ja efektiivse majandustegevusega, mis tagab riigile optimaalse ja stabiilse omanikutulu;
- täita riigi poolt kehtestatud strateegilisi eesmärke vastavalt äriühingu suhtes kohaldatavatele seadustele, regulatsioonidele ja arengukavadele;
- olla Eesti äriühingutele heaks eeskujuks heade juhtimistavade, sotsiaalse vastutuse ning kõrge ärikultuuri poolest järgides vastutustundliku ühingujuhtimise põhimõtteid ja integreerides need äriühingu igapäevategevusse, juhtimisse ja strateegiasse;
- hinnata äriühingu (võimalikke ebaetilisi) ärisuhteid Venemaa ja Valgevenega ning loobuda sellistest ärisuhetest.

Riigi poolt seatavate eesmärkide täitmise eest vastutab äriühingu nõukogu ja juhatus. Erinevate eesmärkide tasakaalustamise ja omaniku huvide harmoonilise ning pikaajalise kaitsmise eest vastutab äriühingu nõukogu.

AS Eesti Varude Keskus klassifikatsioon riigivara seaduse alusel: **Valdavalt avalike eesmärkidega äriühing.**

Eesti Vabariik omab AS Eesti Varude Keskus osalust järgmistel kaalutlustel:

- tagada läbi AS Eesti Varude Keskus osaluse Eesti Vabariigi tegevusvaru moodustamine ja haldamine vastavalt hädaolukorra seadusele ja vedelkütusevaru seadusele;
- tagada riigi toimetulekut ohustavate varustusraskuse ilmnemisel tegevusvaru kasutuselevõtmise korraldamine ja teenuste toimepidevus.

Käesolevas dokumendis sisalduvaid riigi kui omaniku ootusi vaatab AS Eesti Varude Keskus aktsiate valitseja üle ning ajakohastab neid kord aastas.

Strateegilised eesmärgid

Omanik seab aktsiaseltsile Eesti Varude Keskus ülesandeks:

- Eesti Vabariigi tegevusvaru, sealhulgas vedelkütusevaru (*edaspidi* riigi tegevusvaru), moodustamise ja haldamise ning selle uuendamise korraldamise vastavalt hädaolukorra seadusele ja vedelkütusevaru seadusele;
- riigi tegevusvaru ostu ja müügi ning ladustamise korraldamise;

- riigi tegevusvaru valdkondades varustuskindluse ja ettevõtjate toimepidevuse analüüsimise;
- riigi tegevusvaru varustamisraskuste korral varu kasutusele võtmise korraldamise;
- koostöö arendamise riigi tegevusvaru müüjate, maaletoojate, tootjate, logistikat korraldavate ettevõtjate ning valdkonna rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Finantseesmärgid

Kasumlikkus

Riigi kui omaniku ootus on, et kõik vabal turul opereerivad riigi äriühingud töötavad kasumlikult. Omakapitali hinna (oodatava omakapitali tootluse) määrab Rahandusministeerium oma iga-aastase „Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandega“.

Kasumlikkuse osas tuleb arvestada hädaolukorra seaduses ja vedelkütusevaru seaduses sätestatud ettevõtte rahastamise korraldust. Hädaolukorra seaduse kohaselt kaetakse riigi tegevusvaru moodustamise, haldamise ja kasutusele võtmise kulud riigieelarve vahenditest või varu müügist saadud vahendite arvelt. Erandina kohaldub vedelkütusevaru seadus, mille kohaselt ettevõtte poolt soetatav kütusevaru kaetakse riigieelarvest varu haldaja osa- või aktsiakapitali suurendamise teel ja varu müügist saadud vahendite arvelt. Vedelkütusevaru haldamiskulud kaetakse kütuse ettevõtete poolt tasutavast varumaksest. Arvestades, et vastavalt vedelkütusevaru seadusele on ettevõttel lubatud koguda varumakset vaid mahu, mis katab vedelkütusevaru haldamiskulud, ja ülelaekunud varumakset ei saa arvestada jaotamata kasumi hulka, ei pea osaluse valitseja äriühingule optimaalseks oodatavat omakapitali hinda seada.

Riigi tegevusvaru ostuks mõeldud vahendite kasutamisel peab ettevõtte lähtuma eesmärgist tegutseda efektiivselt ja ühtlasi tagama riigi tegevusvaru väärtuse säilimise ning eesmärgipärasuse. Tegevusvaru roteerimisel peab ettevõtte parima efektiivsuse saavutamiseks lähtuma otsuste tegemisel turu olukorrast. Kütuse ülevarude kasutamisel tuleb eelistada majandamise seisukohast kõige efektiivsemaid lahendusi, mille hulka kuuluvad võimalused varu efektiivseks roteerimiseks ja delegeeritud varu müümiseks.

Konservatiivsus

Riigi kui omaniku ootus on, et kõik tema omanduses olevad äriühingud teostavad enda majandustegevust keskmisest madalamate riskidega ja konservatiivse kapitalistruktuuriga.

Äriühing peab tagama oma tegevuse jätkusuutlikkuse pideva uuendus- ja arendustööga ning vajalike investeeringutega. Investeeringud peab olema võimalik katta äriühingu põhitegevuse rahavoogudest ning riik reeglina omakapitaliinvesteeringuid äriühingutesse ei tee.

Kõik plaanitavad investeeringud peavad olema põhjalikult läbi analüüsitud ning kaasnevad riskid tuvastatud ning arvesse võetud. Optimaalse omakapitali proportsiooni koguvaradest määrab Rahandusministeerium „Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandes“. Kuna AS Eesti Varude Keskus tegutseb vastavalt hädaolukorra seadusele ja vedelkütusevaru seadusele, mille kohaselt ettevõtte poolt soetatav tegevusvaru kaetakse riigieelarve vahenditest või tegevusvaru müügist saadud vahendite arvelt, ei pea osaluse valitseja äriühingule optimaalseks kapitalistruktuuri seada.

Tegevusvaru ostul ja müügil tuleb võimalusel kasutada tehingupoolega seotud riskide maandamiseks asjakohaseid akreditiive ja finantsgarantiisid. Kütusevaru roteerimisel tuleb varu müüa turuhinnaga ning tingimusel, et varu müügil ja taassoetamisel on energiatoote hinnarisk asjakohaste finantsinstrumentidega maandatud. Tegevusvaru roteerimisel tuleb tagada tehingute turupõhisus ja efektiivsus ning arvestada tuleb, et tegevusvarude maht ei langeks roteerimise tagajärjel alla kokkulepitud taset.

Efektiivsus

Riigi kui omaniku ootuseks on, et kõik tema omanduses olevad äriühingud teostavad enda majandustegevust efektiivselt, ressursisäästlikult ning inimeste tervisele ja ümbritsevale keskkonnale ohutul viisil. Äriühingud peavad tagama, et keskpikas ajahorisondis nende tulud kasvavad proportsionaalselt kiiremini kui kulud. Äriühingud peavad defineerima enda tegevusvaldkonnale kohased efektiivsusmõõdikud ning püüdlema nende järkjärgulise parandamise poole.

Omanikutulu

Riigi kui omaniku ootuseks on, et kõik vabal turul opereerivad riigi äriühingud maksavad stabiilset ning ajas kasvavat omanikutulu (dividende). Omanikutulu (dividende) ei jaota need riigi osalusega äriühingud, keda riik ise läbi eelarve toetab (doteerib) ja/või teenust ostab. Kuna aktsiaselts Eesti Varude Keskus tegutseb vastavalt hädaolukorra seadusele ja vedelkütusevaru seadusele, mille kohaselt kaetakse ettevõtte poolt soetatav tegevusvaru riigieelarve vahenditest või varu müügist saadud vahendite arvelt, ei oota Eesti Vabariik äriühingult omanikutulu.

Aktsiaseltsilt Eesti Varude Keskus eeldatakse olenevalt turu olukorrast omanikutulu teenimist läbi tegevusvaru efektiivse roteerimise ja ülevaru kasumliku müügi või delegeerimise. Teenitud omanikutulu tuleb esmajärjekorras suunata riigi tegevusvaru moodustamise ja haldamise kulude katteks.